

УДК 378.147:[33+005.342

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256239>**КЛІПА ЮЛІЯ**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1210-1170>

(Київ)

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТА-ПІДПРИЄМЦЯ

У статті розкрито особливості професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Охарактеризовано рівні теоретичної професійної освіти та практичні частини. Подано специфіку педагогічних проблем щодо професійної підготовки економістів до підприємницької діяльності. Виявлено *три основних підходи* до вирішення проблеми професійної підготовки студентів та оновленні змісту освіти: інноваційний, системний, компетентнісний.

На підставі виявлених підходів у професійній освіті з теорії та практики підготовки майбутніх економістів-підприємців, були виокремлені показники, які є важливими для нашого дослідження: мотиваційний, змістово-діяльнісний та професійно-педагогічний показники.

Ключові слова: *підготовка економіста-підприємця, майбутній економіст, професійна підготовка фахівців, системний підхід, професійна освіта, компетентнісний підхід, професійно-педагогічна підготовка.*

Постановка проблеми. Проаналізувавши наукові дослідження з проблем теорії та методики підготовки студентів до майбутньої діяльності, ми прийшли до висновку про необхідність дослідити специфіку педагогічних проблем щодо професійної підготовки економістів до підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготувати висококваліфікованого фахівця майбутнього економіста до підприємницької діяльності можливо тільки за умови багатоаспектного включення студентів у навчально-практичну діяльність, яка є невід'ємною складовою професійної підготовки. Саме такий висновок зробили у своїх роботах науковці В.І. Бондар [3], І.С. Булах [5], М.П.Васильєва [6], М.В. Кисіль [9], Н.В. Ладогубець [11], О.М. Вознюк [7], І.О. Смолюк [18] та інші, проаналізувавши векторно спрямовану навчально-практичну діяльність студентів у закладах вищої освіти як складну, багатоструктурну систему.

Мета статті. Розглянути специфіку педагогічних проблем щодо професійної підготовки економістів до підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти має свої особливості. Вона поділяється на теоретичну та практичні частини. Досліджуючи таку підготовку, І.М.Ковчина виділяє три рівні теоретичної та два рівні практичної підготовки. Узагальнюючи досвід попередників, вона характеризує їх наступним чином.

Рівні теоретичної професійної освіти – описовий, пояснювальний (вивчення педагогічного досвіду), діагностичний (виявлення умов та причин успішності студентів), прогностичний (експериментальне дослідження). До практичної частини вона відносить проєктивний, тобто розробка програм та навчально-методичних матеріалів нормативного забезпечення навчального процесу та рефлексивний – оцінка результатів наукових досліджень [10]. Ми повністю погоджуємось з такими висновками і додаємо:

- до теоретичного рівня – інформаційну складову (передача інформації студентів);
- до практичного діяльнісний, який указує на можливість студента виконувати майбутню фахову роботу.

Повертаючись до першого рівня професійної освіти у її теоретичній частині, зазначимо, що під час нашої аудиторної роботи ми розрізняємо описову та пояснювальну частину. Під час описової частини, до якої відносимо вступ та основний виклад матеріалу, ми передаємо студентам інформацію професійного характеру. Під час пояснювальної частини ми цікавимося у студентів, чи все їм зрозуміло, часто звертаємося до дрібниць, які вони змогли б знайти самостійно в інтернеті, але ми вважаємо за необхідне саме їм пояснити.

Виходячи з вище зазначеного, можемо упевнитися, що у сучасних умовах розвитку вищої освіти і, зокрема, професійної освіти, ускладнюється процес підготовки майбутнього фахівця.

Наша структура, яку ми представимо у подальшому дослідженні, буде більш складною в умовах європейської інтеграції тому, що українська національна система освіти повинна відповідати зарубіжним стандартам. Це по-перше. По-друге, ми враховуємо новий напрям у підготовці фахівців банківської справи – підприємницька діяльність, саме її педагогічну спрямованість, яка мало досліджена і тому не представлена у наукових розробках сьогодення.

Європейські стандарти професійної освіти вимагають оптимізації компонентів вузькопрофільної професійної підготовки. Для національної освіти це є новизною і такий процес починає набувати поширення, розроблятися та впроваджуватися у вищих закладах освіти.

Аналізуючи праці Н.В.Ладогубець про можливість модульно-блочної системи у структурі фундаментальної підготовки бакалаврів та можливостей інтеграційних форм та способів подання матеріалі у технічному вищому навчальному закладі [11], Л.В.Савенкової про формування у студентів вищих навчальних закладів умінь та навичок самостійної роботи, зокрема на основі знань про основні засади інформаційного аналізу та синтезу для ефективного виконання самостійної навчальної роботи [16], М.П.Шик про концептуальні та структурно-змістові засади неперервної національної освіти, про сутність процесу адаптації студентів до професійної діяльності [23], Н.Ю. Шемигон про організацію та стимулювання рефлексивної діяльності студентів у процесі професійної підготовки, а також про важливість використання діалогових технологій під час аудиторних та позааудиторних занять [22] та інших українських учених, ми виявили *три основних підходи* до вирішення проблеми професійної підготовки студентів та оновленні змісту освіти: інноваційний, системний, компетентнісний.

Досліджуючи *інноваційний* підхід, ми проаналізували дослідження Т. М. Безверхнюк, Н. Л. Сопельникова з проблем підтримки ресурсів соціального розвитку країни, які указують на вирішальну роль саме людського ресурсу у функціонуванні економіки, підкреслюючи, що у тих країнах, які проводять активну соціально спрямовану політику та ефективне управління, там людські ресурси активізуються швидко та ефективно. Людський ресурс є унікальним видом ресурсу, який характеризується факторами сталого розвитку. Одним із таких факторів, упевнені автори є знання, здібності, професійні навички та вміння [2], О.Г.Льовкіна, досліджуючи інноваційні процеси, розкриває зміст поняття інтеграція у ракурсі зв'язків міжглобальних процесів, у тому числі у системі стратегії освіти. Нею доведено, що сучасна економічна інтеграція є закономірним процесом у розвитку людства і виконує важливу функцію у реформуванні освіти країни, сприяє зростанню самобутнього інтелектуального розвитку молоді засобами виявлення креативного потенціалу індивіда [12], О.М.Гавриленко [8] щодо реалій та перспектив сучасного інформаційного суспільства та іноваційної необхідності професійної підготовки студентів, І.Ф. Романіва щодо сучасних наукових підходів до розв'язання проблем економічного та соціального розвитку, який підкреслює необхідність взаємоузгодженого забезпечення розвитку економічної та соціальної сфер, а їх неконтрольність сприятиме деформуванню стратегії із забезпечення конкретних заходів та рішень, що призведе до загостренню кризових явищ в економіці країни [15].

Системний підхід. Основним методологічним підходом у дослідженні з теорії і методики професійної освіти за Н.М. Рідей виступає *принцип системності*, який передбачає розгляд соціосистем в органічній цілісності взаємодіючих компонентів, які знаходяться у нерозривній єдності і постійній взаємодії [14].

Викладаючи системний підхід у вищій школі, Ю.О. Шабанова [20, С. 7] підкреслює, будь-яка педагогічна ідея може бути успішно втілена за умови забезпечення системності під час її реалізації, системність, що змодельована на науковому рівні, є запорукою успіху в педагогічній діяльності.

Сучасний простір вищої освіти, зазначає Н.М. Салига, став дуже складним явищем й вийшов за межі суто педагогічної сфери. Уже виникла нагальна потреба звернення до різних напрямів сучасної науки та сфер економічної діяльності в суспільстві. Можливість відтворення єдиного економічного середовища для вирішення проблем інноваційних процесів у вищій школі містить системний підхід до багатоаспектного освітнянського простору. Якщо забезпечити системність освітніх процесів, то можна вирішити будь-яку педагогічну ідею. Умовою повинно бути саме системність під час реалізації ідеї. І далі автор зазначає, “системність, що змодельована на науковому рівні, є запорукою успіху в педагогічній діяльності” [17, С. 6-7].

Останнім часом в теорії та методиці професійної освіти чимало досліджень присвячено *компетентнісному* підходу у підготовці фахівців різного профілю.

Аналізуючи компетентнісний підхід в сучасній освіті, І.О. Бубела відмічає, що він є тільки одним із чинників, який модернізує зміст освіти, важливим і доповнює інші освітні підходи. Рівень освіченості, упевнений автор, не визначається обсягом знань, а здатністю розв'язувати проблеми різної складності на основі набутих знань. Розглядуваний підхід підвищує значення знань, акцентує увагу на здатності фахівця використовувати свої знання [4].

Групою дослідників КНЕУ імені Вадима Гетьмана Л.Л. Антонюк, Н.В. Васильковою, Д.О. Ільницьким, І.В. Кулагою, В.Є. Турчаніною конкретизовано умови застосування терміну "компетентність". Вони підкреслюють, що даним поняттям охоплюються очевидні результати продуктивності, пов'язані з системою або набором мінімальних стандартів, ефективними для виконання роботи. Тобто його застосовують до тих функцій, що фахівці мають виконувати, і пов'язаний більше з результатами діяльності. Вища школа вкладає в базисну основу цього підходу прагнення до реалізації двох основних завдань:

- 1) сформувані у майбутніх фахівців якості, необхідні для реалізації професійної діяльності;
- 2) результати вищої освіти повинні бути стандартними для усіх закладів такого рівня акредитації.

Задля уніфікації у всьому світі, компетентнісний підхід став прикладним параметром у закладах вищої освіти, завдяки йому майбутній фахівець за результатами своєї професійної підготовки може швидко адаптуватися до умов праці, які змінюються сьогодні у рамках не тільки однієї галузі, а й однієї професії [1].

Компетентнісний підхід, за визначенням Н.М. Салиги, це підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Він є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Запровадженню цього підходу присвячено європейський проект Тьюнінг [17, - С. 65].

Розглядаючи результати компетентнісного підходу до підготовки студентів у системі вищої освіти, В. В.Ягупов та В. І.Свистун підкреслюють важливість таких характерних якостей у фахівця економічної галузі, як підприємливість, відповідальність, дисциплінованість, культура праці [1].

Досліджуючи ці підходи, нами було виявлено, що:

- а) систематизація навчальної та методичної підготовки починається з першого курсу і не переривається до випускного, четвертого або шостого;
- б) підготовка студентів за вузько спеціалізованою програмою повинна проводитися на основі фахових вимог до основної спеціальності, яку вони мають отримати за дипломом;
- в) вимоги повинні відповідати фаховим компетенціям, яким адекватні показники готовності майбутніх фахівців до підприємницької діяльності.

На підставі виявлених нами підходів у професійній освіті з теорії та практики підготовки майбутніх економістів-підприємців, нами виокремлені показники. Для нашого дослідження важливими є мотиваційний, змістово-діяльнісний та професійно-педагогічний показники, які були вкладені нами до структури підготовки майбутнього економіста-підприємця. При її розробці ми спиралися на праці І.М. Ковчиної [10], О.С. Падалки [13], Л.М. Степаненко [19, С.128-132]. Визначені компоненти увійшли до розробленої нами структури підготовки економістів-підприємців, яка складається з двох взаємопов'язаних частин - теоретичної та технологічної. Її ми представимо у наступному розділі.

Дослідниця з теорії та практики професійної освіти О.Л. Шевнюк у своїй монографії стверджує, підготовка студентів до майбутньої фахової діяльності, має здійснюватися в умовах поетапного навчання [21].

На підставі проаналізованого нами матеріалу з підготовки студентів закладів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності, окреслено основні етапи підготовки фахівців до підприємницької діяльності. Вони складаються з *інформаційного, особистісного та контрольного*.

Інформаційний етап включає три підетапи, які відповідають наступним видам професійно-педагогічної підготовки – мотивація, діагностика, проєкція. Мотивація для обрання майбутньої спеціалізації відіграє величезну роль у навчанні студентів. Студент вступає до університету банківської справи достатньо вмотивованою особою. Як правило, на вибір впливає робота у банківській сфері родичів, знайомих, друзів, близьких. У всіх випадках конкретного вступу до вище зазначених університетів вмотивовували старшокласників батьки. Під час діагностики, яка включала інформацію про майбутню роботу, старшокласники ознайомлювались з умовами роботи, зарплатнею, відпустками тощо. Проєкційний підетап інформаційного етапу для визначення професійного майбутнього,

складався із наступних параметрів дослідження. Студентам-економістам пропонувалося проаналізувати матеріали зі спецкурсу, що вивчатиметься, продумати вимоги до рівня інформації, зокрема професійно-освітньої, з підприємницької діяльності, на основі яких визначиться мета кожного заняття.

Відомо, що основна кінцева ціль студента в аудиторії – отримати знання, які застосуються у майбутньому. Цьому є спонукання у виді обізнаності від працюючих фахівців. Тобто цілі студента повинні відповідати змісту навчання і бути взаємно адекватними.

Отже, готуючи майбутнього економіста-підприємця, ми упевнилися у позитивних намірах студентів здобути знання саме з професійної педагогічної освіти. Розроблений нами міні-опитувальник включав такі незручні для майбутніх фахівців банківської справи питання, як:

- ким ви плануєте бути через десять років;
- чи плануєте мати сім'ю;
- що ви знаєте про виховання дітей;
- яке майбутнє хотіли б дати своїм дітям;
- що таке педагогіка;
- що ви знаєте про професійну освіту.

Для наших респондентів питання з професійної освіти були незручними та й не зрозумілими. Тому на першому опитуванні вони залишили порожні місця для відповідей. Тоді ми попросили їх взяти з собою опитувальник додому і дати відповіді разом з батьками. Обробка результатів дала позитивну інформацію. Респонденти, це студенти третього курсу, бакалаври, зрозуміли, що знання з педагогіки їм необхідні, оскільки всі планують бути керівниками різних ступенів. Дати визначення терміну “професійна освіта” без інтернету ніхто не зміг. Відповіді коливались від “навчання” до “виховання”. Про значущість педагогічних взаємин у колективі як робочому, так і сімейному мало хто здогадувався. Таким чином ми не тільки вмотивували економістів, але й вивчили їхні індивідуальні особливості, що допомогло нам у подальшому проведенні педагогічного експерименту.

Отже, ми сформувавши на першому, інформаційному, підетапі позитивну мотивацію для підготовки студентів до підприємницької діяльності шляхом прослуховування спецкурсу “Професійно-педагогічна освіта підприємців”.

Оскільки мета спецкурсу має повністю відповідати процесу навчання, ми ще під час викладення дисциплін на першому, другому та третьому курсах проводили засідання наукових груп студентів, до завдань яких включали і професійно-освітні у вигляді тренінгів, рольових ігор, міні-вправ з педагогічним спрямуванням та подальшим обговоренням думок і взаємними побажаннями на майбутнє.

На другому та третьому курсах нами проводилися on-line навчання з перевірки індивідуальних та самостійних (домашніх) завдань зі студентами. Наприклад, під час вивчення теми “Історія становлення міжнародного бізнесу у Німеччині” з дисципліни “Професійна іноземна мова та міжнародні бізнес-комунікації” на другому курсі у третьому семестрі у підтемі за пропозицією майбутнього економіста Олександра С. було розглянуто матеріал “Theodor Adorno and Max Horkheimer (1944) The Culture Industry: Enlightenment as Mass Deception” (Просвіта як масовий обман) із книги “Діалектика просвіти”, яка побачила світ у 1947 р. Відбулася жвава дискусія про погляди на професійну освіту, якої ніби-то не існує за рубежем і, зокрема, у Німеччині. Із контексту студентом була вирвана фраза “У технологічних процесах беруть участь мільйони, тому вони вимагають однакових товарів”. Оскільки розглядуваний матеріал був написаний у 20 ст. після закінчення Другої світової війни, то постає питання, звідки взятися мільйонам людей з економічною освітою, які знають, що таке “державний стандарт”. Вивчаючи статтю, ми прийшли до висновку, що вона була спрямована проти як позитивних, так і негативних культурних надбань того часу, а назва спрямована на критику тогочасного уряду. Автори у своїй передмові указали, що “ми не маємо сумнівів у тому, що свобода у суспільстві невід’ємна від просвітницького мислення”. Ми зробили висновок щодо необхідності подання інформації та її тлумачення стосовно майбутньої спеціальності та спеціалізації майбутніх економістів-підприємців саме у контексті теорії та методики професійної освіти.

Висновки. Отже, ще проводячи заняття на другому курсі, ми з’ясували, що сучасні студенти, виконуючи самостійну роботу, знаходять додаткову інформацію й намагаються її переробити під уявлення про майбутню професію. Потрібен результативний контроль за виконаними навчальними завданнями, які ми обробляли та коригували під час on-line роботи.

Аналізуючи досвід колег з підготовки студентів-економістів та удосконалюючи власний досвід, ми бачимо, як змінюються процеси теорії та методики професійної освіти. У недалекому минулому про on-line

консультації мова не йшла, потрібен був контакт викладач-студент та зворотній зв'язок студент-викладач. Тільки так можна було упевнитися у виконанні домашнього завдання кожним студентом окремо.

Отже, на сьогодні перед викладачем ставиться мета, яка поєднує у собі: передачу інформації, формування знань, умінь, навичок. Вони об'єднуються у компетенції, яким повинен оволодіти студент на кожному етапі навчання та під час вивчення кожної дисципліни та бути компетентним у фаху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Антонюк Л.Л., Василькова Н.В., Ільницький Д.О., Кулага І.В., Турчанінова В.Е. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. - С.10, 15-16. Режим доступу: .
- 2 Безверхнюк Т. М., Сопельникова Н. Л. Ресурси соціального розвитку держави. Еконгоміка будівництва і міського господарства, 2013, ТОМ 9, НОМЕР 2. - С. 115-120. Режим доступу: .
- 3 Бондар В.І. Дидактика: Підручн. для студ. вищих пед. навч. закл. – К.: Либідь, 2005. – 264с.
- 4 Бубела І.О. Компетентнісний підхід у сучасній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : utsk-school3.edukit.volyn.ua.
- 5 Булах І. С. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів): Дис... доктора пед. наук: 13.00.01/Київський ун-т ім. Т.Г. Шевченка. – К., 1995. –430 с. - Бібліогр.: арк. 381–394.
- 6 Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога: Дис... доктора пед. наук: 13.00.04/Харківський держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Х., 2003. – 432 с. - Бібліогр. : арк. 376–415.
- 7 Вознюк О. М. Формування системи гуманітарних інтегрованих знань студентів технічних університетів: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Вознюк; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М.Коцюбинського. - Вінниця, 2004. - 21 с. - укр.
- 8 Гавриленко О.М. Інформаційне суспільство: реалії й перспектива / О.М.Гавриленко //Наукові записки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2006. – Вип. 71. – С. 40-47. – (Серія: Педагогічні науки).
- 9 Кисіль М.В. Якість вищої освіти як предмет філософського аналізу: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.10 / М.В. Кісіль ; АПН України. Ін-т вищ. освіти. - К., 2008. - 16 с. - укр.
- 10 Ковчина І.М. Теорія та практика підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-правової діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ковчина Ірина Михайлівна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ : [б. в.], 2008. - 42 с. Режим доступу 12.09.2017: .
- 11 Фундаментальна підготовка бакалавра в технічному вузі: експертно-часова оцінка якості: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.В. Ладогубець ; АПН України. Ін-т вищ. освіти. - К., 2003. - 21 с.: рис., табл. - укр.
- 12 Льовкіна О.Г. Проблема відчуження у світлі сучасних глобалізаційних трансформацій: соціокультурний та політико-економічний аспекти.//Діалог цивілізацій: протиріччя глобалізації. Матер.Другої Всесвіт. конф. Київ, 23 травня, 2003. К.: МАУП, 2003 – С.368-375.
- 13 Професійно-економічна підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах: автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О.С.Падалка; Ін-т педагогіки АПН України. - К., 2009. - 45 с. - укр.
- 14 Рідей Н.М.Європейський простір вищої освіти в новому десятилітті: передумови і напрямки розвитку / Н. М. Рідей, Ю. В. Рибалко, Т. Ф. Хітренко // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – К., 2010. – Т. І. – С. 440-453.
- 15 Романів І.Ф., Сучасні підходи до вирішення проблем соціального розвитку. Режим доступу <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=3918>.
- 16 Формування у студентів педагогічного університету вмінь і навичок самостійної роботи засобами бібліотечних технологій: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.В. Савенкова ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2007. - 19 с. - укр.
- 17 Системний підхід у вищій школі: навчально-методичний посібник до курсу/авт.-упоряд. Н. М. Салига. – Івано-Франківськ, 2016. – 76 с.
- 18 Смолук І. О. Розвиток педагогічних технологій у вищих закладах освіти України (теорія і практика): Дис... доктора пед. наук: 13.00.01 /Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – 375 л. - Бібліогр.: л. 357–375. Захист 22.10.1999.

- 19 Степаненко Л. М. Наукові засади професійної підготовки студентів-психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами/ Л. М. Степаненко. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки [Текст] : Науковий журнал. № 3 / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; Гол. ред. Є. І. Коваленко. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. - 203 с. - (Наукові видання Ніжинської вищої школи). - Літ. в кінці кожної статті. - 49.50 грн.
- 20 Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури/ Ю.О. Шабанова; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2014. – 120 с.
- 21 Шевнюк О.Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика: [Монографія]. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. – 232 с.
- 22 Формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.Ю. Шемигон ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. - Х., 2008. - 21 с. - укр.
- 23 Адаптація студентів педагогічного коледжу до професійної діяльності в процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / М. П. Шик ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. - Черкаси, 2010. - 20 с. - укр.

REFERENCES

1. Antoniuk L.L., Vasyilkova N.V., Ilnytskyi D.O., Kulaha I.V., Turchaninova V.Ye. Kompetentnisnyi pidkhd u vyshchii osviti: svitovyi dosvid. - S.10, 15-16. Rezhym dostupu: <https://www.google.com.ua/search?q=KOMPETENTNISNYI+PIDKhdID+U+VYShchII+OSVITI%3A+SVITOVYI+DOSVID&oq=KOMPETENTNISNYI+PIDKhdID+U+VYShchII+OSVITI%3>.
2. Bezverkhniuk T. M., Sopelnykova N. L. Resursy sotsialnoho rozvytku derzhavy. Ekonomika budivnytsva i miskoho hospodarstva, 2013, TOM 9, NOMER 2. - S. 115-120. Rezhym dostupu: file:///C:/Users/acer/Desktop/Bezverkhniuk.pdf.
3. Bondar V.I. Dydaktyka: Pidruchn. dlia stud. vyshchych ped. navch. zakl. – K.: Lybid, 2005. – 264s.
4. Bubela I.O. Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : utsk-school3.edukit.volyn.ua.
5. Bulakh I. S. Teoriia i metodyka kompiuternoho testuvannia uspishnosti navchannia (na materialakh medychnykh navchalnykh zakladiv): Dys... doktora ped. nauk: 13.00.01/Kyivskiy un-t im. T.H. Shevchenka. – K., 1995. –430 s. - Bibliohr.: ark. 381–394.
6. Vasylieva M. P. Teoretychni osnovy deontolohichnoi pidhotovky pedahoha: Dys... doktora ped. nauk: 13.00.04/Kharkivskiy derzh. ped. un-t im. H.S.Skovorody. – Kh., 2003. – 432 s. - Bibliohr. : ark. 376–415.
7. Vozniuk O. M. Formuvannia systemy humanitarnykh intehrovanykh znan studentiv tekhnichnykh universytetiv: Avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / O.M. Vozniuk; Vinnyts. derzh. ped. un-t im. M.Kot-siubynskoho. - Vinnytsia, 2004. - 21 s. - ukr.
8. Havrylenko O.M. Informatsiine suspilstvo: realii y perspektyva / O.M.Havrylenko //Naukovi zapysky. – Kirovohrad: RVV KDPU im. V.Vynnychenka, 2006. – Vyp. 71. – S. 40-47. – (Seriia: Pedahohichni nauky).
9. Kysil M.V. Yakist vyshchoi osvity yak predmet filosofskoho analizu: avtoref. dys... kand. filosof. nauk: 09.00.10 / M.V. Kisil ; APN Ukrainy. In-t vyshch. osvity. - K., 2008. - 16 s. - ukr.
10. Kovchyna I.M. Teoriia ta praktyka pidhotovky maibutnykh sotsialnykh pedahohiv do sotsialno-pravovoi diialnosti : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Kovchyna Iryna Mykhailivna; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. - Kyiv : [b. v.], 2008. - 42 s. Rezhym dostupu 12.09.2017: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
11. Ladohubets N.V. Fundamentalna pidhotovka bakalavra v tekhnichnomu vuzi: ekspertno-chasova otsinka yakosti: Avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / N.V. Ladohubets ; APN Ukrainy. In-t vyshch. osvity. - K., 2003. - 21 s.: rys., tabl. - ukr.
12. Lovkina O.H.. Problema vidchuzhennia u svitli suchasnykh hlobalizatsiinykh transformatsii: sotsiokulturnyi ta polityko-ekonomichni aspekty./Dialog tsyvilizatsii: protyrichchia hlobalizatsii. Mater.Druhoi Vsesvit. konf. Kyiv, 23 travnia, 2003. K.: MAUP, 2003 – S.368-375.
13. Padalka O.S. Profesiino-ekonomichna pidhotovka maibutnykh uchyteliv u vyshchych navchalnykh zakladakh: avtoref. dys... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / O.S.Padalka; In-t pedahohiky APN Ukrainy. - K., 2009. - 45 s. - ukr.

14. Ridei N.M. Yevropeyskyi prostir vyshchoi osvity v novomu desiatylitti: peredumovy i napriamky rozvytku / N. M. Ridei, Yu. V. Rybalko, T. F. Khitrenko // Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtratsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru. – K., 2010. – T. I. – S. 440-453.
15. Romaniv I.F., Suchasni pidkhody do vyrishennia problem sotsialnoho rozvytku. Rezhym dostupu . <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=3918>.
16. Savenkova L.V. Formuvannia u studentiv pedahohichnoho universytetu vmin i navychok samostiinoi roboty zasobamy bibliotechnykh tekhnolohii: Avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / L.V. Savenkova ; Nats. ped. un-t im. M.P.Drahomanova. - K., 2007. - 19 s. - ukp.
17. Systemnyi pidkhid u vyshii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk do kursu/avt.-uporiad. N. M. Salyha. – Ivano-Frankivsk, 2016. – 76 s.
18. Smoliuk I. O. Rozvytok pedahohichnykh tekhnolohii u vyshchykh zakladakh osvity Ukrainy (teoriia i praktyka): Dys... doktora ped. nauk: 13.00.01 / Volynskyi derzh. un-t im. Lesi Ukrainky. – Lutsk, 1999. – 375 l. - Bibliohr.: l. 357–375. Zakhyst 22.10.1999.
19. Stepanenko L. M. Naukovi zasady profesiinoi pidhotovky studentiv-psykholohiv do vzaiemodii z marhinalnymy sotsialnymy hrupamy / L. M. Stepanenko. Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykoly Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky [Tekst] : Naukovyi zhurnal. # 3 / Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Nizhynskyi derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia ; Hol. red. Ye. I. Kovalenko. - Nizhyn : NDU im. M. Hoholia, 2012. - 203 s. - (Naukovi vydannia Nizhynskoi vyshchoi shkoly). - Lit. v kintsi kozhnoi statii. - 49.50 hrn.
20. Shabanova Yu.O. Systemnyi pidkhid u vyshchii shkoli: pidruch. dlia stud. mahistratury/ Yu.O. Shabanova; M-vo osvity i nauky Ukrainy; Nats. hirn. un-t. – D.: NHU, 2014. – 120 s.
21. Shevniuk O.L. Kulturolohichna osvita maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka: [Monohrafiia]. – K.: NPU im. M.P.Drahomanova, 2003. – 232 s.
22. Shemyhon N.Yu. Formuvannia tsinnisnykh oriientsii maibutnikh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / N.Yu. Shemyhon ; Khark. nats. ped. un-t im. H.S.Skovorody. - Kh., 2008. - 21 s. - ukp.
23. Shyk M.P. Adaptatsiia studentiv pedahohichnoho koledzhu do profesiinoi diialnosti v protsesi fakhovoi pidhotovky: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / M. P. Shyk ; Cherkas. nats. un-t im. B. Khmelnytskoho. - Cherkasy, 2010. - 20 s. - ukp.

YULIIA KLIPA

SPECIFIC FEATURES OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL PREPARATION OF AN ECONOMIST-ENTREPRENEUR

Features of professional preparation of specialists in higher educational establishments are revealed. Levels of theoretical and professional education and practical parts are described. The works of Ukrainian scholars in pedagogy and psychology were studied from the point of professional preparation of students, future economists to the entrepreneur's activity. The specificity of pedagogical problems concerning the professional preparation of economists to entrepreneurship is given.

Three basic approaches for problem solution of professional preparation of students and updating of educational content are revealed. These approaches are: innovative, systemic, competency-based.

Based on approaches in professional education on theory and practice of preparing future economists and entrepreneurs, the indicators are identified. Motivational, Content and activity, professional and pedagogical indicators are studied.

The author gives personal studies and their results in professional preparation of students, future entrepreneurs, when studying special course "Professional and Pedagogical Education of Entrepreneurs".

Subsequent to the results of studies the conclusion about the necessity of giving interpretation of information about future speciality and specialization of economists and entrepreneurs in the context of theory and methods of professional and pedagogical education. The author proves that the final aim of studies is that a student, future economist and entrepreneur, should be aware of professional preparation.

Key words: *preparation of economist, future entrepreneur, future economist, professional training of specialists, system approach, professional preparation, pedagogical problems.*

Одержано 21.01.2018р.